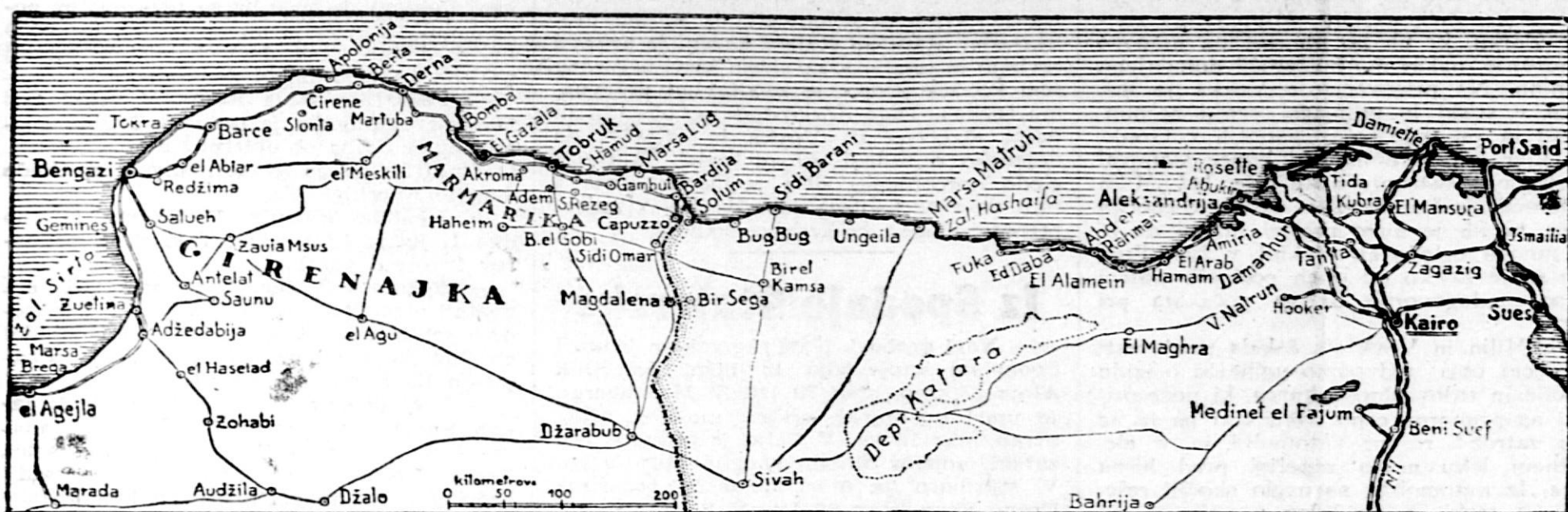

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11.— lir, za inozemstvo 15.20 lir
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO
Računi pri poštno čekovnem zavodu: Ljubljana št. 10-351
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Le še 100 km do Aleksandrije

Nezadržno prodiranje proti osrčju Egipta se nadaljuje — El Alamein v Arabskem zalivu zavzet — Letalska premoč na vsej črti — 20 angleških letal sestreljenih

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 2. julija naslednje 765. vojno poročilo:

Italijanske in nemške napadalne enote so včeraj zasedle britanske postojanke pri El Alameinu (Arabski zaliv), ki so bile dobro opremljene in trdovratno branjene. Po srđiti borbi so čete osi predrele sovražno razvrstitev. Letalstvo, ki je ponovno posrežlo v taktične borbe, je povsem obvladalo zrak nad bojiščem. Britansko letalstvo je izgubilo v letalskih dvobojih 9 letal.

Italijanski in nemški letalski oddelki so silovito bombardirali oporišča na Malti. Zadetih je bilo več ciljev. Lovci v spremstvu so brez lastnih izgub v ponovnih živahnih spopadih sestrelili 11 angleških letal.

Na otok Scarpanto na Egejskem morju je sovražno letalo odrglo nekaj bomb, ki niso povzročile nobene škode.

Berlin, 3. julija. s. Iz Egipta se doznava, da se poražene angleške sile umikajo proti delti Nila. Na področju El Alameina in Katara so italijansko-nemške čete zavzele neko postojanko, ki so jo nasprotniki 24 ur

pred tem smatrali za najboljšo obrambno postojanko za generala Auchinlecka. To področje s pešeniimi hribi križa železniška proga in cesta, ki je v dobrem stanju. Obe poti vodita vzdolž obale do Aleksandrije, ki je od tod oddaljena le še 100 km.

Zasluge italijanskega vojaškega vodstva

Berlin, 3. julija. s. Ves nemški tisk s posebnim poudarkom opozarja na velik delež italijanskega orožja pri uspehih v Afriki. Tisk podčrtava, da sledi povsod iz preglednih poročil o zmagovitih akcijah, da vlada popolna istovetnost strateških in taktičnih gledišč med italijanskim in nemškim poveljništvom. Eden izmed odločilnih činiteljev pri teh velikih uspehih je bila brez dvoma racionalna in nagla uporaba rezervnih čet. Drugi resnično odločujoči činitelj je bila čudovita organizacija oskrbe, ki jo je opravilo italijansko poveljništvo.

Dan velikih zmag

Berlin, 3. julija. s. Komentirajoč vojaški položaj podčrtava berlinski tisk, da nemški narod ni nikoli v nekaj urah doživel toliko važnih in izredno veselih vesti, kakor predvčerajšnjim. Bile so vesti o velikih zmagah. Na kopnem, na morju in v zraku je orožje osi doseglo čudovite uspehe in na Atlantiku. Sevastopolj je bil zavzet bolj severno so nemške in zavezniške čete prešle v napad in v Egiptu so kolone generalov Bastica in Rommela strle zadnji odpor na črtah, ki jih je sovražnik imenoval edino bariero Egipta. Potolčeni sovražnik se je moral umakniti proti delti Nila. Zmago je pa dosegel, piše sarkastično »Lokal-Anzeiger«, tudi Churchill. Bitka v spodnji zbornici se je končala z izglasovanjem zaupnice, kar si je angleški ministrski predsednik zaslužil že s sapa, ki jo je moral vdihniti in izdihniti, kajti Reuter poroča, da je spregovoril 2000 besed.

ljenih v letalskih borbah, 2 letali je sestrelilo protiletalsko topništvo, 9 letal pa je bilo uničenih na tleh.

Obupni naporj Sovjetov

Bern, 3. julija. s. Po poročilih švicarskim listom nameravajo boljševiške vojaške oblasti sprčo neuspehov, katerih jase primer je padec Sevastopolja, popolnoma militarizirati prebivalstvo. Odrejeno je bilo zaradi tega, da morajo vsi državljani, moški in ženske, v obvezne tečaje, da se priuče uporabe raznih vrst orožja. S temi obvez-

nimi tečajji naj bi se ustvarilo ravnovesje, ki je bilo porušeno zaradi zmag osi.

Glede izgub nemških oboroženih sil v prvem letu vojne proti Rusiji, o čemer poroča včerajšnje vojno poročilo, omenjajo v tukajšnjih krogih, da so izgube razmeroma majhne. Ponovno je bilo dokazano, da Hitler hoče doseči in doseže največje uspehe z najmanjšimi žrtvami. Številke demantirajo vse laži moskovske in angleške propagande, ki ne ve, kako bi se to lažila, pa je vedno in se zdaj govori o ogromnih izgubah, ki naj bi jih Nemci utrpele in jih še utrpijo na vzhodni fronti. Številke so torej relativno majhne. Za nemški narod pa so vendarle huda in boleča žrtve, vendar nemški narod ve, piše »Börsen Zeitung«, da je bila s temi žrtvami rešena Nemčija in z njo Evropa pred smrtno nevarnostjo barbarske boljševiške invazije. Skoraj 300.000 Nemcev je doslej padlo za zapadno civilizacijo. Za isto stvar se bore pripravljani na žrtve za najvišji blagor vojaki z vsega kontinenta.

Zadnja bitka za Krim

Nekaj podrobnosti o srđitih borbah za zavzetje Sevastopolja

Z južne fronte, 3. julija. s. (Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefani.) Trdnjava Sevastopolj, ki so jo imenovali rdeči »Kraljico Črna morja«, opredeljuje najširši in več boljševiška. Opoldne je nemška pehota z rumunskimi alpinci vkrakala skupno v mesto in zaključila veliko ofenzivno bitko, ki se je pričela v utrjenem področju 25 dni prej. Ko smo si ogledali odsek rumunskih čet pod poveljstvom generala alincev Avranesca, smo se prepričali po ogromnih ovirah, tako naravnih kot umetnih, ki so jih zgradili boljševiki, kako izredno važna in izredno huda je bila borba za Sevastopolj. Skaloviti in hriboviti teren okrog trdnjave Sevastopolj v globini več kilometrov je bil že znan izjava vojne leta 1855. Toda samo tisti, ki si je zdaj ogledal ta teren, lahko z zavestjo govorijo o pekienskem delu, ki so ga tu opravili boljševiki. Videli smo več utrjenih črt drugo za drugo, na tisoče kazemat, na desetih oklopnih utrditvah, več redov oklopnih jarkov, utrditve, ki so bile vklesane navpično v skalovje in blindirane z jeklom, a ves teren posut s tisoči in tisoči min. Na tem področju in v tem peklu se je torej bila zadnja bitka na Krimu. Ob pričetku ofenzive dne 7. junija so bili sovjetski položaji potisnjeni v polkrog od Ljubimovke na severu, razširjajoč se od tu v globini 20 km do juga pri Balaklavi. Fronta je bila 32 km dolga. V severnem delu fronte je bila postrojena nemška pehota 54. zbora, v osrednjem delu Rumuni z alpinci in pehoto, v južnem delu pa 30. nemški zbor. Ofenzivna akcija se je pričela z najhujšim bombardiranjem, kar ga je bilo na južnem odseku vzhodne fronte. Bombardirala je množica nemških strmoglavcev, ki so dnevno porabili en milijon litrov bencina in so odvrgli vsak dan na sovražne postojanke en milijon kilogramov bomb. Kopno ofenzivo je pričel 54. zbor z napadom na utrdbe »Stalin«, »Ljening«, »Sibirija« in »Ural« v severnem pasu prej omenjenega polkroga. Ko jim je uspelo razdejati te sovražne postojanke, so Nemci lahko zasedli Barteljevko in prodrli potem do severnega obrežja zaliva Severnaja. Sevastopolj je bil nasproti, toda treba je bilo pritiskati tudi na drugih odsekih in svrhu prekoračenja majhnega morskega rokava, ki loči to področje od mesta. Rumunom, ki so bili v osrednjem delu, je bilo poverjeno zavzete doline Černaje. Odlično jim je uspelo opraviti to nalogo, prodrajoč z gore, kjer je kosnica bersaljerov Marmore. Dolina Černaja je bila dosežena s hudimi žrtvami in z junaštvom, kakršno se je pokazalo samo pri Odesi. Dosežena je bila prav v trenutku, ko se je odločilo za pritisk na vseh frontah. Napad je šel v dveh smereh. Dve konvergentni koloni sta napadali proti Sevastopolju, druga rumunska kolona pa je imela za cilj Balaklavo. Prva kolona je prekoračila Černajo in zavzela postojanko Kajdanja, druga kolona je pa zavzela hrib Sakum ter se je usmerila proti Malakovu, znanim že iz prejšnje kimske vojne. Tretja rumunska kolona je prodirala vzdolž železniške proge, ki pelje v Kadikovo ter je nenadoma napadla Ba-

Ena največičastnejših zmag osnih čet

Bukarešta, 3. julija. s. Zaradi zmage v Sevastopolju je prestolnica kakor tudi vsa druga rumunska mesta v zastavah in med prebivalstvom vlada veliko navdušenje. Listi tolmakači velikanjski uspeh na Krimu, ki so ga dosegle zavezniške nemško-rumunske čete in poveljujejo zlasti zavzetje Sevastopolja.

O pomenu te zmage piše »Universel«: Preko skalovja, okrvavljenega s krvjo svojih bratov, so rumunski vojaki ob nepremagljivi nemški armadi vkrakali v trdnjavo, ki je bila na Krimu zadnje pribežališče poganskega in roparskega boljševizma. Dva sveta sta se borila. Pravica, zvestoba in civilizacija so stle temo tistih, ki so bili brez človečanskega čuta in brez Boga.

List »Timpul« piše o poteku bitke in objavlja naslednje zanimive ugotovitve: Pri obleganju Sevastopolja je posebno odlično funkcioniralo takozvano kombinirano orožje. Letalstvo in topništvo z ene strani in tanki z druge strani ter akcija italijanskih brzih čolnov, s katero je bila onemogočena pomoč obleganemu z morja, so omogočile strašnim napadnim silam rumunske in nemške pehote doseči eno največjih, toda največičastnejših zmag. Po tem trumfju nemško-rumunskih sil so izgledi za vojno v Rusiji odločno in prid zavestnikov osi. Črno morje ni več rusko jezero in s tem, da so v oblasti najvažnejših pomorskih oporišč, nemške sile lahko napadajo polotok Taman na enak način kombiniranega orožja.

Po padcu Sevastopolja

Zavzetje te najmočnejše trdnjave je plod zglednega sodelovanja vseh vrst orožja — Nepregleden vojni plen

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 2. jul. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Kakor je bilo že objavljeno s posebnim poročilom, so nemške in rumunske čete pod poveljstvom generalnega maršala Mansteina in ob odličnem podpiranju po preizkušnem letalskem zboru generalnega polkovnika Richtoffena po 25-dnevni ogorčeni borbi zavzele opoldne 1. julija dolejš najmočnejšo kopno in pomorsko trdnjavo Sevastopolj. Močni fori, v skalo vsekane utrdbe, podzemeljske obrambne naprave, betonski in v zemljo zakopani bunkerji ter neštivilne utrjene postojanke so bile zavzete z zglednim sodelovanjem vseh vrst orožja. Ni še mogoče ugotoviti števila ujetnikov in vojnega plena, ki je nepregleden. Ostanke sovražne sevastopoljske armade so se umaknili na polotok Hersones, kjer so vedno bolj stisnjeni in pred uničenjem.

Med borbami okoli Sevastopolja so lažje pomorske sile nemške ter italijanske mornarice paralizirale sovražne oddelke in sicer v sodelovanju z rumunsko mornarico pod poveljstvom kontraadmirala Georgesca in kapitana vojne ladje Slatiana. S polototivju min so izlozile trdnjavo in pristanišče ter so prepeljale čez morje lastne oddelke in so se znatno ogotile s sovražnimi pomorskimi silami, ki so bile mnogo močnejše. Pred skrajno južno točko Krima je bilo potopljenih in poškodovanih z napadi iz zraka 10 manjših ladij, ki so pobegnile iz Sevastopolja. Med temi sta bili tudi dve ladiji zaščitnici.

V borbah za Sevastopolj so italijanski in nemški mornariški oddelki ob sodelovanju letalskega zbora porazili sovražnikovo brodogoj ter odrezali trdnjavo in mesto od vsakega dovoza, uničili nadmočne ruske sile, obenem pa zagotovili lasten dovoz. Ob južnem rtu Krima je bilo 10 manjših sovražnikovih ladij potopljenih ali poškodovanih. Napadi v srednjem in južnem odseku vzhodne fronte so dovedli do prvih velikih uspehov. Pri teh operacijah sodelujejo močni letalski oddelki. Pri napadih na Voronež je bilo razdejanih več vojnih industrij. V letalskih borbah je bilo sestreljenih 52 sovražnikovih letal.

Najtežje topništvo obstreljuje vojaško važne cilje v Petrogradu in kronštatski luki. Opaženi so bili veliki požari. Nočni napadi letalstva so bili usmerjeni na važna železniška križišča ob velikih dovoznih progah Rostov—Moskva, ki je bila na več krajih težko zadeta.

Na Ledenem morju so letalski oddelki napadli z bombami težkega kalibra pristanišče in železniške naprave okrog Murmansk. V Egiptu so nemške in italijanske divizije ob podpori strmoglavcev prebile sovražnikovo postojanko pri El Alameinu ter preganjajo poraženega sovražnika proti

delti Nila. V Port Saidu je nemška podmornica potopila sovražnikovo municijsko ladjo z 1800 br. reg. tonami.

Na Malti so se uspešno nadaljevali letalski napadi na angleška letališča. Bombni zadetki so povzročili zlasti na letališčih Lucca veliko razdejavanje in požare med letali na tleh in napravami na letališčih.

V borbi proti Angliji so letalski oddelki napadli v pretekli noči vojaško važne naprave na južni in jugozapadni obali.

Na morju okrog Sevastopolja so se posebno odlikovali mornariški oddelki pod vodstvom italijanskega fregatnega kapitana Mimbellija, rumunskega kapitana Bardesa in nemškega korvetnega kapitana Birnbaumana.

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 2. julija Po enem letu trdih in zmagoslavnih bojev proti sovjetski zvezi objavlja nemško vrhovno poveljništvo:

V času od 22. junija 1. 1941 do 21. junija 1. 1942 je padlo junaško smrti na vzhodni fronti 271.612 oficirjev, podoficirjev in vojakov celokupnih oboroženih sil v zvestem izpolnjevanju svojih dolžnosti. Število pogrešenih znaša v istem času 65.730. Pri trdovratnih borbah se mora računati s tem, da se tudi izmed teh bistveni deli ne bo več vrnil.

V podrobnostih je v 5 mesecih zmagovitih napadnih bitk v poletju 1. 1941 padlo 162.314 oficirjev, podoficirjev in mož, pogrešenih pa je bilo 33.334. V 5 mesecih hudih obrambnih bojev pozimi 1. 1941-42 je doseglo število padlih 88.977, pogrešenih pa je 26.319. V obeh zadnjih dveh mesecih po obnovi večjih lastnih napadnih operacij je padlo 20.321 oficirjev, podoficirjev in vojakov, število pogrešenih pa znaša 6077.

Težna žrtve kaže veličino nevarnosti, ki je letela nad Evropo. Vsi, ki so padli za Nemčijo, so garant naše zmage in bodočnosti Nemčije, ki jamči tudi bodočnosti in s tem svobodo Evrope.

Berlin, 3. julija. s. V dopolnilo včerajšnjega vojnega poročila doznava DNB iz vojaškega vira naslednje podrobnosti:

Zavzetje Sevastopolja je pomemben dogodek, ki kaže borbeno silo čet, katere so se polastile te kopne in pomorske trdnjave, ki je med najmočnejšimi na svetu. Po dosedanjih vestih si še ni mogoče predstavljati razpletenosti tega utrjenega sistema, ki so ga Sovjeti in to ne brez razloga smatrali za nezavestnega. Zasedba Sevastopolja torej jasno kaže moč modernega nemškega napadalnega orožja.

Skupno z nemškimi četami so rumunske čete uspešno prispevale k temu odločilnemu uspehu. To dejstvo se poudarja, kajti kaže skladno sodelovanje in tovariškega duha, ki veže nemške čete in čete zavezniške vojske. Prav tako je bilo na morju, kjer so bile italijansko-rumunske in nemške lahke

pomorske sile zelo delavne in so dosegle popoln uspeh, ki je tem večji, ker so bile osne sile v primeri z boljševiško mornarico v Črnem morju po številu slabotnejše. Važnost tega udejstvovanja, s katerim je bilo preprečeno dovažanje ojačenj, se kaže tudi v tem, da je bila neka sovjetska 3.000-tonska transportna ladja potopljena v trenutku, ko je skušala doseči oblegano trdnjavo.

V novo ofenzivo

Berlin, 3. jul. s. Glede operacij v srednjem in južnem odseku, poudarja berlinski tisk z velikimi naslovi, da je bil napad kronan z važnimi začetnimi uspehi. V pristojnih krogih so pa do skrajnosti rezervirani glede obsega in razvoja operacij, ki so v teku. Vendar je vzbudil pozornost pregled nekega vojnega poročevalca, ki je na nekem mestu napisal:

V teku je napad, ki bo boljševikom dokazal, da nemška vojska in nemško letalstvo nista izgubila prav nič od svoje udarne sile v hudih borbah z neizprosno preteklo zimo, temveč se nemške armade nasprotno pripravljajo s podvojeno silo, da preprosto sovražnika čedalje bolj proti vzhodu. Ko so v zadnjih dneh dospeli na letališča v bližini prvih črt močne skupine nemškega letalstva, je vsakdo razumel, da je prišla odločilna ura. Postrojitev je bila izvedena v največji tajnosti. Sovražnik ni mogel niti najmanj izvedeti o ogromnosti ofenzive, ki se pričinja.

S finskega bojišča

Helsinki, 3. julija s. Na fronti Karelijske ožine so bili odbiti v odsekih Valkeasara in obrežja Ladoškega jezera ponovni sovjetski lokalni napadi, pri čemer je imel nasprotnik izgube. Na aunuški fronti sta bila odbita dva posamezna sovjetska napada, ki sta se izjalovila zaradi delovanja finskega topništva, čeprav je napadalce lastno topništvo podpiralo. Na fronti v vzhodni Kareliji je finko topništvo v odseku Povenste učinkovito obstrlevalo nasprotni položaje in zažgalo med drugim skladišča vojnih potrebščin. V odseku Masekaje je finko topništvo povzročilo požare v 20 sovjetskih taboriščih. V odsekih Uhtue in Lukajaerge je bilo delovanje patrol z obeh strani. Pri Louhiju je finko topništvo s preciznim streljanjem povzročilo veliko razdejavanje v sovražnih položajih in eksplozije na minskih poljih. Na Ladoškem jezeru je finko obalno topništvo odbilo napad sovjetskih ladij, katere je poginilo v beg in eno izmed njih zažgalo.

Letalske izgube Sovjetov

Berlin, 3. julija. s. Doznava se iz vojaškega vira, da so Sovjeti predvčerajšnjim izgubili 71 letal, od teh je bilo 60 sestrel-

Nemški tisk o padcu Sevastopolja

Berlin, 3. jul. d. Vsi nemški listi so v jutranjih izdajah objavili vest o padcu Sevastopolja pod naslovi, ki po velikosti in izrazitosti spominjajo na naslove vesti o prvih nemških zmagah ob začetku vojne na vzhodu. Že v naslovih poudarjajo listi, da je bila s padcem Sevastopolja prevažna najmočnejša trdnjava na svetu in da si z nemškimi četami dele zmago tudi rumunski vojaški oddelki. Nemškim zavezniškim silam je uspelo v trdem boju zavzeti sevastopoljsko trdnjavo v 25 dneh, dočim so pred 87 leti Angleži in Francozi potrebovali za to celih 11 mesecev.

»Völkischer Beobachter« objavlja na naslovi strani sliko Sevastopolja, ki jasno razkriva izredni položaj te trdnjave. Razen tega prinaša sliko vrhovnega poveljnika nemške vojske na Krimu Mansteina, ki je bil povišan v maršala, in sliko generala Richtoffena, ki je vodil operacije nemških sil proti Sevastopolju.

»Berliner Börsenzeitung« objavlja v svojem komentarju, da je bila s padcem Sevastopolja razbita ena od najmočnejših plaščev zadržana domneva o nepremagljivosti močnih permanentnih utrd. To naziranje je bilo ukoreninjeno pri mnogih narodih in se je ohranilo na osnovi utrdbe črte, ki jo je zgradil svoječaso fran-

coski vojni minister Maginot. Revolucijonarno vojevanje, ki ga je pričel Adolf Hitler, in drzna uporaba vseh novih možnosti, tehničnih pridobitev in motorizacije sta izpodnesla ta sto let starim naziranjem. Ako je imela katere utrdbeno postojanko, ugotavlja nadalje »Berliner Börsenzeitung«, pogoje za uspešno obrambo, potem je to vsekakor veljalo za sevastopoljsko trdnjavo. Sovjetsko vojno poveljništvo je Sevastopolj že pred vojno opremilo z utrbenim pasom, ki je bil preko zadnje zime še naknadno ojačen z najskrajnejšo izrabo raztrganega ozemlja, ki je nudilo posebno velike obrambne možnosti. Ko so si nemške in rumunske čete izsilile pristop na polotok Krim, so obklopile tudi sevastopoljsko trdnjavo. Težave, ki jih je prinesla pretekle zima na vzhodu, so se naravno pojavile tudi na tem vojnem področju ter so z oviranjem dovoza zavrele tudi naglo ofenzivnih operacij.

Poizkus, da bi se že v zimskih mesecih zlomil sovjetski odpor v Sevastopolju, je bilo treba preložiti, ker so močne sovjetske čete vdrle na polotok Kerč in je bilo treba v obrambo odrediti izpred Sevastopolja dve diviziji ter jih poslati na ogroženi del krimskega bojišča.

Uradni razglasi

Določbe glede najema stanovanj in poslovnih prostorov

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na podlagi kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291, glede na uredbi z dne 17. oktobra 1940. M. s. 1387, višje jugoslovanske vlade o omejitvi odpovedi najemnih pogodb za stanovanja in poslovne prostore, glede na svojo naredbo z dne 9. oktobra 1941-XIX št. 121 in smatrajoč za umestno, da se uredijo najemnine za stanovanja in poslovne prostore, ki se oddajo v najem prvič in podaljšava obstoječih najemov, odreja:

Cl. 1. Na zahtevo najemnikov se sme dovoliti revizija najemnin za stanovanja in poslovne prostore, ki so bili oddani prvič v najem po uveljavljeni naredbi z dne 9. maja 1941-XIX št. 17 in na katere ne bi bile uporabljive določbe o zaporu cen. To revizijo opravi: a) v občini glavnega kraja komisija, ki se ustanovi pri Pokrajinskem korporacijskem svetu, pod predsedstvom enega okrajnega sodnika in ki sestoji iz po enega predstavnika tega sveta, Visokega komisariata, Narodne fašistične stranke, Pokrajinske zveze delodajalcev, Pokrajinske zveze svobodnih poklicev in umetnikov in občinskega sčefa-inženirja; b) v drugih občinah en sodnik okrajnega sodišča na podlagi in v mejah odredb, ki jih v tem pogledu izda komisija iz prednje točke. Zoper odločbo sodnika okrajnega sodišča je v 20 dneh od dne priobitve odločbe dopustna pritožba na komisijo iz točke a). Predlogi za revizijo se morajo priobiti najemodavcu, vložiti pa se morajo najkasneje v 3 mesecih od dne uveljavitve te navedbe, za najemne pogodbe, ki se sklenejo po tem dnevu, pa najkasneje v 3 mesecih od dne sklenitve pogodbe. Vložitev predloga za revizijo ne oprosti najemnika obveznosti, plačevati dogovorjeno najemnino.

Cl. 2. Revizija najemnin po prednjem členu se izvede ob upoštevanju cene, ki se praviloma plačujejo za najem takih ali podobnih stanovanj ali poslovnih prostorov, oddanih prvič v najem leta 1940., po njih legi, po številu in velikosti prostorov in po drugih najemno važnih svojstvih.

Cl. 3. Znižanje najemnine, ki bi se odredilo po členu 1., se mora uradoma priobiti prizadetim strankam in velja za čas od dne vložitve revizijskega predloga. Najemnik sme razliko zapadlih in po vložitvi revizijskega predloga že plačanih najemnin poračunati pri naslednjih najemnih obdobjih, ki zapadejo po priobitvi odločbe.

Cl. 4. Podaljšanje na dan izdaje te navedbe obstoječih najemov se sme dovoliti samo v primerih po uredbi višje jugoslovanske vlade z dne 17. oktobra 1940. M. s. 1387, spremenjen z naredbo z dne 9. oktobra 1941-XIX št. 121. Pri najemniku, ki je vpoklican pod orožje v Italijanski vojski, je glede podaljševanja najema upoštevna najemodavčeva potreba. Če najemodavec, za katerega ni veljala obveznost podaljšati najem, odda stanovanje ali poslovni prostor brez opravičenega vzroka drugemu, ima najemnik pravico do povračila škode. Nikakor pa se stanovanje ali poslovni prostor ne smejo oddati v najem po višji ceni, nego jo je plačeval prejšnji najemnik. Novi najemnik sme v roku enega leta po končanem najemu zahtevati, da se mu povrne, kar je več plačal.

Cl. 5. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, 24. junija 1942-XX.

Visoki komisar Emilio Grazioli.

Odobritev sindikalnih prispevkov delodajalcev

Glede na člena 11. in 21. pravil Pokrajinske zveze delodajalcev Ljubljanske pokrajine in glede na sklep izvršnega odbora omenjene zveze, pooblaščenega v ta namen od zveznega sveta 28. maja t. l., je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odobril s takojšnjo veljavnostjo sindikalne prispevke za leto 1942, ki jih morajo plačevati delodajalci.

Odobrujejo se in se izrekajo za izvršne redni in izredni sindikalni prispevki delodajalcev Ljubljanske pokrajine za l. 1942, ki jih je sklenil 28. maja 1942-XX izvršni odbor Pokrajinske zveze delodajalcev.

Znesek prispevka, ki ga morajo plačati industrijski, denarni in zavarovalni zavodi, se sporoči zavezanecem prizadetih združenj, s priporočenim pismom in se prispevki plačujejo neposredno pri teh združenjih. Po strokah in krajih določenih prispevki, ki jih morajo plačati obrtniki, se tem sporočijo in se poberejo od njih po Poštni hranilnici. Prav tako se prispevki posameznih trgovcev sporočijo in poberejo po Poštni hranilnici.

Za člane gostinskega sindikata, ki točijo vino v Ljubljani, se odobruje prispevek 0.10 lire za vsak liter vina, ki ga uvozijo.

Sprememba predpisov o prometu v času nočne prometne zapore

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na podlagi kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 in glede na naredbo z dne 24. junija 1942-XX št. 125 o spremembi predpisov za promet v času nočne prometne zapore odreja:

Cl. 1. naredbe z dne 24. junija 1942-XX št. 125 se spreminja tako, da je veljavnost dovolilnic, ki so kakor koli bile izdane do 24. junija 1942-XX za kroženje v času nočne prometne zapore, podaljšana do vključno 7. julija t. l.

Ljubljana, 30. junija 1942-XX.

Visoki komisar Emilio Grazioli.

Imenovanje sekvestra in likvidatorja starokatoliške cerkve v Ljubljani

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na podlagi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291, glede na svojo naredbo z dne 24. junija 1942-XX št. 132 in glede na potrebo, da se imovina razpuščene bogoslužne občine starokatoliške cerkve v Ljubljani postavi pod sekvester in likvidira, odloča:

Ta prispevek, od katerega gre polovica gostinčarski blaginji, druga polovica pa Zdrženju trgovcev, gostinskemu sindikatu, se pobira hkrati z občinsko trošarino.

Redni prispevek kmetovalcev sestoji iz 12 odstotne doliade na zemljiški davek. Za tekoče leto se odobruje tudi izredni prispevek 0.50 lire za vsak hektar zemljišča, zavezanega zemljiškemu davku. Oba prispevka pobirajo davčni uradi ob izterjavi zemljiškega davka.

Zoper predpla prispevkov je dopustno v 15 dneh po obvestitvi pritožba na predsednika Pokrajinske zveze delodajalcev. Predsednik odloči, ki je zaslišal izvršni odbor. Zoper odločbo predsednika je dopustna v 15 dneh od dneva obvestitve nadaljnja pritožba na Visokega komisarja, zoper njegovo odločbo pa ni več pritožbe. Odločba o pritožbi se priobiti prizadetim strankam s priporočenim pismom v enem mesecu od dne, ko je bila pritožba vložena.

Zamudnim plačnikom se zaračunajo zakonite obresti in se dogovorjeni prispevki izterjajo kakor neposredni davki po seznamih, ki jih na predlog Pokrajinske zveze delodajalcev Visoki komisar izreče za izvršne.

Sodniku dr. comm. Nikolaju Trautmanu, funkcionarju Visokega komisariata, se poverja naloga, da izvede sekvester in likvidacijo imovine dosedanje starokatoliške bogoslužne občine v Ljubljani.

Ljubljanskemu kvestorju se nalaga, da priobiti to odločbo dr. Martinu Povšetu, bivšemu škofijskemu vikarju razpuščene starokatoliške cerkve pri vikarijskem uradu v Ljubljani, Kolodvorska ulica 3.

Ljubljana, 24. junija 1942-XX.

Visoki komisar Emilio Grazioli.

Sprememba prodajnih cen soli v nadrobni prodaji

Po dobljenem mnenju generalnega ravnanstva državnih monopolov v Rimu in smatrajoč za potrebno, da se cene soli, ki se prodaja v Ljubljanski pokrajini prilagodijo cenam, ki veljajo v kraljevini, je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odredil, da se z veljavnostjo od 1. t. m. zvišujejo prodajne cene soli v nadrobni prodaji takole:

rafinirana sol od 3 na 4 lire za kg, navadna sol na 1.20 na 1.50 lire za kg, industrijska sol od 0.40 na 0.60 lire za kg,

živinska sol od 0.30 na 0.50 lire za kg. Z istim dnem se odstotek na kuhinjske soli, dovoljen doslej prodajalcem na drobno različno po kakovosti za 100 kg, zvišuje enotno na 8% vrednosti prevzete soli.

Drzna prevara po ameriškem vzoru

Kot kupčijski posredovalec je sprejel 20 zlatnikov, nato pa fingiral napad s kloroformom — Refilni avto ga je „onesveščenega“ odpeljal oškodovanca izpred nosa

Ljubljana, 3. julija. Na sodišču je z 7-letnim zavladačo počitniško razpoloženje. Nekaj sodnikov je nastopilo svoje redne dopuste in kar je najnižji zaden, jih rešuje počitniški senat. Številno razprav se bo omejilo, razpravne dovolane bodo nekaj tednov prazne. Medtem ko je v torek in sredo bila na št. 79 se zelo živahno, pa v bližnjih dneh ne bo prometa, kar razprave niso razpisane. Zadnja dva dni je prešlo v razpravo pred sodno mizo izredno predzno prevarno dejanje, izpeljano po vzoru ameriških gangsterjev. Dogodek, ki se je odigral meseca marca, bi z nekaterimi rešenimi mogel služiti filmskemu li-bretski kot hvalačna snov za napet krimi-nalni film. Mali kazenski senat so sestavljali kot predsednik s. o. s. Rajko Lederhau, kot člana pa s. o. s. Sporn in Fisinger. Obtožbenico je zastopal državni tožilec dr. Lu-dovik. Obtožbenica Zorka in Vovka je bila odvetnik dr. Oton Fetič, oškodovanca in obenem obtožena inž. Milina pa odvetnik dr. Dušan Smedej. Glavni del razprave

je bil že v torek, sodo pa je senat razglašal šele včeraj, ko je izvedel se nekatere dokaze, ki jih je predlagal branilec inženirja Milina.

41letni inž. Ljubomir Milin, po rodu iz Osijeka, se je lani zatekel v Ljubljano. S seboj je prinesel nekaj gotovine in zlatnine. Največja vrednost so bili že preko sto let staro dukati, sijajnega rumenega leska, v starih dobrih časih nedvomno privlačna dota, ki si jo je kakšna bogata seljanka obesila po narodnem običaju na prsa in pod vrat. Inž. Milin v Ljubljani ni našel primerno zaposlitve in tako je skrbno pazil na vsak izdelek, da bi mu ne bilo treba prezgodaj načeti zlate rezerve. Toda prišel je končno dan, ko mu je gotovine zmanjkalo in težkega srca se je odločil, da preda zlatnik, ki so bili med brati vredni najmanj 16.000 lir.

Že od septembra lanskega leta je bila v veljavi prepoved prodaje in prekupčevanja z zlatom in prepoved izvoza dragih kamnov in drugih kovin. Milinov zaklad pa so

bili odločili — v smislu njegove obrambe in dokazov njegovega zagovornika —, ki so bili ob prepovedi odsvetojiti izvzeti. Zato je Milin smatral, da jih bo najugodnejše prodal na takto imenovani črni borzi. Stikov mu ni bilo težko najti, toda, kakor se je šele kasneje izkazalo, imel je pri tem zelo nesrečno roko. Seznanil se je z 32letnim, na Viču rojenim in stanujočim samskim mizariskim pomočnikom Rajmundom Vovkom. Ta je pokazal takoj veliko zanimanje za inženirjeve težave in obljubil mu je, da ga bo takoj seznanil z osebo, ki mu bo pomagala prodati zlatnike po ugodni ceni. Inž. Milin je Vovku popolnoma zaupal, bolj pa je bil nezavestljiv do drugega in glasnega činitelja to praprčne prevare, 25letnega Friderika Zorka, po rodu iz Podgorca, občine Dola pri Ljubljani, in stanujočega sedaj v Rožni dolini. Zorko je po poklicu pekovski pomočnik in neocenjen. Zaradi imovinskega defikta je bil že enkrat kaznovan.

Vovk je predstavil inž. Milinu Zorka kot kupčijskega posredovalca, ki ve za primerne kupca za njegove zlatnike. Dne 6. marca letos so se vsi trije sestali. Zorko je izjavil, da želi kupec ostati prodajalcu neznan in da zato ne mara priti z njim osebno v stike. Zeli. na inž. Milin izroči zlatnike Zorku, ki jih bo ponosil na njegovo stanovanje, naker mu bo izročil domneno kupnino. Na prigovarjanje Vovka je inž. Milin v stiski le premagal svojo nezavestljivost in vsi trije so se napotili v Gradišče, kjer naj bi domnevni kupec stanoval v drugem nadstropju neke hiše. Inž. Milin je izročil Zorku zlatnike zavite v močan papir, ta jih je hitro prešel in, ne da bi jih mnogo ogledoval, vtaknil v žep. Pred hišo se je Zorko od obeh poslovil, potem ko so se dogovorili, da ga počakata pri vratih.

Inž. Milin in Vovk sta čakala pred vrati že precej časa, nedvomno ugaibajoč o izidu kupčije in trdovratnosti kupca, ki noče priti na primerno ceno. Naenkrat pa je na oglu zabobal rešilni avtomobil in v elegantnem loku naglo zapeljal pred hišna vrata. Iz avtomobila so naglo skočili reševalci in stekli z nosilnico v vežo in po stopnicah navzgor. Kaj se je zgodilo? Kakor vedno, se je okoli avtomobila naložila množica radovednežev. Tudi inž. Milina in Vovka je zamakala radovednost, da sta pristopila bliže in z zanimanjem opazovala, koga bodo reševalci prinesli in odpelali. Inž. Milin bržkone prvi hip niti sam ni verjel svojim očem, ko je zagledal na nosilnici Zorka, ležečega v nezavestnem stanju. Medtem ko pa se je ponovno npreril, da na nosilnici resnično ne leži nihče drug ko mož, ki mu je izročil zlatnike v prodajo, in se je zavedel položaja, pa je bilo vsako posredovanje že prepozno. Znan je, da reševalci opravljajo svoj samarijski posel vzorno, vendar s tako spretno nagljo, da nudijo radovednežem čim manj priložnosti za neprijetno zijaanje v obžalovanja vredno žretek. Ko je inž. Milin prišel do sapa, je rešilni avto že zdrvel proti Kongresnem trgu, odrevalci mu izpred nosa „onesveščena“ Zorka in — Vovka. Slednji je reševalcem povedal, da je njegov tovariš in da ga hoče spremljati v bolnišnico. Sedel je v udobno notranjost avtomobila in — zbežal.

Vožnja do bolnišnice traja le nekaj trenutkov, saj so mnogokrat odločilne za življenje bolnika ali ranjenca minute ali pa celo sekunde. Ko so reševalci prišli pred bolnišnico, so bili kljub bogatim skušnjam o reakcijah raznih bolnikov bržkone vsaj malo presenečeni, ko se je onesveščeni Zorko nenadoma ovesetil, da je vstal in takoj izjavil službojučemu uradniku v bolnišnici, da je že zdrav in da ne potrebuje zdravniške pomoči. Vovk in Zorko sta se naglo poslovila, saj sta šutila, da ju bo inženir takoj zasledoval. Res se je ta oseba potrdil v bolnišnici, tam pa mu je vratar povedal, da sta Zorko in Vovk že odšla. Inž. Milin se je dočebra zavedel, da je postal žrtev preteklih spleterjev, ki so bržkone imeli še nekaj pajačev.

Dogodka pa ni takoj prijavil policiji, ker je upal, da bo Zorka in Vovka kje našel in da bo z njima obračunal brez pomoči policije, za katero bržkone ni bil siren. ali ne bo prišla tudi njega. Drugi dan se je res srečal z obema in začela sta mu tvežiti zgodbo o drznem napadu, katerega žrtev naj bi bil postal Zorko. Ko je stopal po stopnicah v drugo nadstropje, ni bil mu prišel nasproti neznan mož. Izvelkel naj bi bil iz žepa kloroformiran robc in mu ga pritisnil na usta, da je v hipu padel v nezavest. Ko se je Zorko zbudil v bolnišnici iz nezvesti, je takoj pogledal za zlatniki. V žepu jih ni bilo več in polastiti se jih je moral neznanec.

Kaj sedaj? Da bi „noto“ lažila inž. Milina, sta se mu Vovk in Zorko ponudila, da za nagrado 2000 do 5000 lir zasledujeta neznanca, katerega obraz je Zorku ostal v spominu. Toda inž. Milin je že vedel, da ima opraviti s spleterji in ni hotel niti slišati o kakšnem zasledovanju in nagradi. Ker svojih zlatnikov ni dobil nazaj, je zavezo prijavil policiji, ki je takoj uvedla preiskavo.

Vovk in Zorko sta se na policiji zagovarjala, kakor smo opisali zgoraj. Ta zagovor sta ponovila tudi pred preiskovalnim sodnikom in pred senatom na glavni razpravi. Priče in izvedenci pa so njune navedbe ovrgli v najvažnejših točkah, tako da je bilo jasno, da je bila storjena dogovorjena prevara. Državni tožilec ju je obtožil dveh prestopkov, prevare po § 334-1, točka 2. kaz. zak., pri čemer je drugi prestopok ostal pri poizkusu.

Na zatožno klop pa je moral sedeti tudi inž. Milin, ker ga je državni tožilec obtožil zločina po čl. 1. prepovedi odsvetojiti in izvoza dragih kamnov z dne 3. septembra 1941. Zorka in Vovka na zaradi pomoči k temu zločinu po § 34-III kaz. zak.

Raznava je bila zelo živahna in zanimiva. Oba glavna obtožena sta vztrajala pri svojem zagovoru, medtem ko je inž. Milin dokazoval, da so zlatniki, ki jih je hotel prodati, izvzeti od omenjene prepovedi in da torej ni zagrešil očitnega mu zločina. Branilec je njegovo tezo spretno vzdrževal in tako ob pomikanju dokazov ustvaril vsaj dvom, ki je bil za rešitev senata potem odločilen.

Po kratkem posvetoivanju je predsednik senata razglasil naslednjo sodbo: Sodišče je spoznalo Zorka in Vovka za kriva v smislu obtožbe glede obeh prevarnih prestopkov. Zorko je bil obsojen na 1 leto in 6 mesecev strogega zapora, na 100 lir denarne kazni in 2 leti izgube častnih pravic. Vovk pa na 10 mesecev strogega zapora, 100 lir denarne kazni in 1 leto izgube častnih pravic. Vsi

trije obtoženci pa so bili po § 280. k. p. oproščeni, da bi trgovali z zlatino in storili zločinstvo v smislu omenjene prepovedi. V utemeljitvi je predsednik naglasil, da se je sodišče prepričalo o krivdi obeh glavnih obtožencev predvsem na podlagi mnenj obeh zdravnikov, ki sta bila zaslišana. Zorkova zunanost ni očitovale v času »neza-vestne nobenih tipičnih znakov, ki so vidni pri vsakem, ki je kloroformiran. Kloroformiranje pa tudi ni bilo mogoče. Storičec bi bil moral Zorku tiščati robc na vse dihalne organe vsaj nekaj minut. Napad je Zorko fingiral, kar iz haje tudi iz drugih okoliščin. Vsi znaki kažejo, da je bil »napad« že v naprej dogovorjen in da so morali sodelovati še drugi pomočniki. Tudi za Vovka kažejo vsi znaki, da je bil o vsem točno poučen. Krivdorek je tako utemeljen. Glede prodaje zlatnikov pa je sodišče dopustilo možnost, ker ni bilo nobenih dokazov, da so bili res izpred leta 1850, torej taki, da je bilo z njimi dovoljeno prekupčevati. V dvomu je moralo zato inž. Milina, Zorka in Vovka za to dejanje oprostiti kazenske odgovornosti.

Zorko je prijavil priziv zaradi previsoke kazni, medtem ko Vovk kazni ni sprejel, zatrjuje, da je padel »noter« nedolžen ko jagnje. Kljub neprijetnosti, da se mu preskivalni zapor ne šteje v kazen, je prijavil revizijo in priziv. »Jaz nisem kriv, nedolžen sem ko tale klopi,« je zagotavljal državno tožilcu. Toda Zorko tudi po obsodbi ni hotel razbremeniti Vovka in izjaviti, da dejansko o zadevi nič ni vedel. Revizijo glede opravičenega dela sodbe je prijavil tudi državni tožilec, tako da bo o zadevi razpravljalo še kasacijsko sodišče.

Iz Spodnje Štajerske

— Novi grobovi. Na Fragerskem je umrl upokojeni strojevodja in hišni posestnik Alojz Nekrep, star 70 let. V Marenbergu je umrl upokojeni čestni mojster Miha Strah, star 78 let. V Celju je pa umrl mizarjski mojster Martin Špeglič, star 77 let. V Mariboru je umrl kolar in posestnik Franc Fras, star 69 let. V Studenčih pri Mariboru je umrl delavec sinček Ladislav Papež, v Lajterspergu pa strojnikova hčerka Frančiška Rotočnikova.

— Celjanke streljezo ranjenecem. Celjanke doprinajajo slaherni dan dokaze požrtvovalnosti. Kjerkoli je potrebno priskočijo na pomoč in lajšajo ranjenim vojakom bolečine. Redno obiskujejo ranjence v bolnici. Zlasti vneto skrb za ranjence v vojaški bolnici v Novem Celju. Nedavno so prinesle tja 254 parov opat, ki so jih same izdelale v nočnih urah. V bolnici prirejajo tudi družabne igre ter razdeljujejo med ranjene vojake knjige, slaščice in cigarete.

— Slikar in pesnik Hans Gager umrl. 27. junija jutraj je podlegel težki srčni bolezni Hans von Gager, znan slikar živali, brat pesnika in pisatelja Friedricha von Gagera. Star je bil 65 let. Umrl je v svoji vili blizu gradu Thurn v Dobju pri Krškem. Pokopali so ga 29. junija v mavzoleju pri gradu, kjer je pokopan tudi njegov stric, pesnik Anastasius Grün in drugi sorodniki rodbine Auersperg. Na zadnji poti so ga spremlili zastopniki deželne sveta, okrajnega vodstva štajerskega Heimabunda v Brežicah, poveljniki policije, poveljniki granicarjev, zastopniki drugih oblasti, lovci, šolska mladina iz Leskovca ter mnogo prijateljev in znancev. Hans von Gager je bil rojen v Mokricah pri Brežicah leta 1877, in študiral je na umetnostni akademiji v Münchnu.

— Ogled mlčev. Šef civilne uprave na Spod. Štajerskem je izdal uredbi, po kateri mora pred pogrebom vsako truplo pregledati uradni oglednik. Namen ogleda je ugotovitev smrti in njenega vzroka. Mrliški ogledniki so okrajni zdravniki, nalašč v ta namen določeni zdravniki ali druge zanesljive osebe. Pokojniki svojci ali sosedje morajo prijaviti smrt pristojnemu mrliškemu ogledniku. Mrtvo rojene otroke morajo prijaviti babice.

— Tečaj dvojnega knjigovodstva v Gor. Radgona. V okviru štajerskega Heimabunda, urada za ljudsko izobrazbo, je bil 28. junija svečano zaključen štirimesečni tečaj dvojnega knjigovodstva. Udeležencev je bilo 39. Tečaj je vodil ravnatelj hranilnice Alwis Watzek.

— Nesreče. V tekstilni tovarni v Pobrežju pri Mariboru zaposleni pomožni delavec Tomaž Velečič se je ranil med snajenjem kotla in si zastupil kri. 23letna uradnica Kristina Osterberger iz Maribora je zavzela veliko dozo uspavalnega sredstva, da so nastopili znaki zastrupljenja. 30letni mizarjski pomočnik Avgust Tadinja iz Maribora se je po nesreči udaril s klavirjem po roki in si zmečkal palec.

— Iz Konjice. V kinodvorani v Konjicah je bil prirejen 27. junija ljudski koncert v korist nemškega Rdečega križa. Nastopil je orkester štajerskega Heimabunda pod vodstvom Markesha ml. Nedavno je bil ustanovljen v Konjicah diletanški oder, kjer so zbrane same domače igralske moči. Prvič stopi mlado diletanško gledališče pred občinstvo v nedeljo 5. t. m. Vprizarjalo bo zlasti ljudske igre.

— Podpore novoporočencem. Tudi na Spod. Štajerskem dobivajo novoporočenci podpore. Najvišja podpora znaša 500 mark. Podpore služijo za nakup pohištva in kuhinjske posode. Podpore se dajejo v obliki brezobrestnega posojila. Za vsakega v zakonito rojenega živega otroka se odpiše 25% brezobrestnega posojila. Odplačevanje znaša 1% celotnega zneska mesečno. Podpore novoporočencem so pa vezane na gotove pogoje, med katerimi je glavni ta, da morata biti oba zakonca nemške krvi in politično neoporečna.

— Obrtniško zborovanje. Štajerski Heimabund je povabil te dni na strokovno zborovanje obrtnike iz brežiškega okraja. Zborovanje je otvoril okrajni vodja Gustav Sevkik, ki je pozdravil tudi navzoče zastopnike prehranjevalnega urada in okrajne obrtniške organizacije. Nastopilo je več govornikov, ki so obravnavali razna obrtniška vprašanja. Zborovanje je zaključil zopet Gustav Sevkik z besedami: Fronta in domovina sta postali Nemčiji eno, vsi hočemo pomagati Führerju ustanoviti veliko socialno Nemčijo.

— Stedenje s papirjem po uradih. Po uradih se porabi zelo mnogo papirja s tem, da se pše vsako pismo in dopisnica s prepiše. Zato so oblasti že odredile, naj se pišejo manj važna pisma in dopisnice brez kopij. Toda mnoge tvrdke morajo polagati važnost na to, da imajo točne prepise svoje korespondence. Za te pride v poštev predlog, po katerem se lahko pritrani kopirni

papir s tem, da porabiijo tvrdke zadržjo stran originalnega dopisa svojih strank kot kopirni papir za odgovor.

Beležnica

KOLENDAR

Danes: Petek, 3. julija: Heliodor, Leon II.

DANASNJE PRIREDITVE

Kino Matice: Luči v megli.
Kino Sloga: Obeganje Alcazarja.
Kino Union: Leon Damašcan.
Razstava slikarja Rajka Slapernika v galeriji Obersnel na Gospodsvetici cesti.

DEZURNE LEKARNE

Danes: Mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 8, Ramor, Miklošičeva cesta 20, Trmayer, Sv. Petra cesta 78.

Iz pokrajine Trieste

— Minister Volpi v Triestu. Eksc. minister grof G. Volpi je obiskal dečjo bolnico v ulici Battera ter se je podrobno zanimal za zdravstveno stanje malih bolnikov. Poklonil je 3000 lir za ustanovitev nove bolniške postelje na svoje ime ter 5000 lir za ustanovitev dveh bolniških postelj na ime »Assicurazioni generali«.

— Počastitev Itala Balba. V veliki avli Dantejevega liceja je počastil Trieste spomin Itala Balba ob obletnici njegove smrti. O Italu Balbu je govoril skvadrist Guido Angelo Facchini.

— Ljudsko gibanje. V Triestu je bilo dne 1. julija 12 rojstev, 7 smrtnih primerov in osem porok.

— Vožnje v Udine. V voznem redu sta nastali glede železniške vožnje v Udine slednji spremeni: Vlak, ki je doslej odhajal ob 5.40, bo vozil ob 5.5; vlak, ki je odhajal ob 13.28, bo vozil ob 13.

— Poročili so se v Triestu: zasebnik Jakob Sanzin in gospodinja Norma Spadaro; kovač Marino Zvolkel in natakarka Bruna Voltolini; trg. nameščeneč Edgido Dobrigna in dnevnika Pavlina Strancar; mornar Dominik Di Lunano in gospodinja Emilia Gregori.

— 4000 dečkov je šlo na letovanje v razne poletne kolonije GIL-a. Pred odhodom iz Trieste jih je pozdravil Zvezni tajnik Pietro Piva.

— Dirke na Monteblatu. V soboto popoldan bodo na Monteblatu prve dirke v drugi periodi. Dirke bodo za nagrade Palermo, Lago di Como, Arsa, Ortigara, Monfalcone.

— Smrt znanega kolesarja. V Triestu je umrl Giovanni Menegatto, ki je bil znan kot izvrsten kolesar. Italijo je večkrat prepotoval na kolesu. Prikolesaril je tudi do Pariza in Monakova. Z mladinskega pronošja je gojil kolesarski sport do svojega 60. leta.

— V morju je utonila 37letna Justina Novachig iz Monfalcone. S kolesom se je peljala v Alberoni, kjer se je kopala. Zala je na nevarno mesto, kjer je morje zagnilo. Njeno truplo so prepejali v pokopališčno mrtvašnico v Staranzanu.

— Središče za proučevanje židovskega vprašanja v Triestu. V Triestu je bilo ustanovljeno središče za proučevanje židovskega vprašanja, ki je podrejeno ministru za ljudsko kulturo, oddelku »študij in propaganda o rasli.« Za rektorja novo ustanovljenega središča je bil imenovan Ettore Marinoli. Središčni svet tvorijo Ramiro Brandolini, dr. Livij Chersi, Andrej Clarici, Oskar Ebner, Julij Reli, Maksim Rota in Friderik Pagnacco. Delokrog triestinskega središča se razteza na vse tri vnezjske pokrajine.

Opozorilo kmetovalcem, imetnikom poljedelskih strojev

Kmetje, ki imajo poljedelske stroje s pogonom na petrole ali nafto, naj v svrhu cenejšega nakupa tekočega goriva sporočijo potrebno količino na Zdrženje kmetovalcev, Ljubljana, Gospodsvetika c. 2/1. V prijavi naj navedejo svoj točen naslov, površino lastne obdelovalne zemlje, število motorjev, znanko motorjev in število konjskih sil, v kakšen namen rabijo motor, koliko dni v letu dela motor, ali samo na lastnem posestvu ali tudi pri drugih, ali potrebuje za pogon nafto ali petrolej in koliko.

Vabimo kmetovalce, da pošljejo prijave najkasneje do 15. julija. Poznejših ne bo mogoče upoštevati.

Tovornina v blagovnem prometu Hrvaška — inozemstvo

**SE VEDNO
LAHKO**

dobite zdravilno in
krepljivo Ambroževo
medico v — Medžani,
Ljubljana — Židovska
ulica 6.

ZDRAVNIK

išče opremljeno sta-
novanje najmanj dve-
sob s kuhinjo in ko-
palnico v sredini me-
sta proti dobremu pla-
čilu. — Ponudbe na
oglasni oddelek Slov.
Naroda pod 2694r.

Boj plinarne proti elektriki

Nekaj podrobnosti, kako se je pred 50 leti Ljubljana gospodarsko osamosvojela
Zgraditev elektrarne je pomenila tudi emancipacijo od tujega kapitala

Ljubljana, 2. julija
Poročali smo že, da poteka letos 45 let, kar je bila zgrajena in obratuje ljubljanska elektrarna. V daljšem članku smo prikazali njen pomen za življenje in gospodarski razvoj Ljubljane v vseh štirih desetletjih in pol. Doba pripravljajanja naravnih in gradnje elektrarne pa krije še mnoge zanimivosti. Vredno jih je danes osvetliti tem bolj, ker je pokolenje delujočih konec prejšnjega stoletja za gospodarski napredek Ljubljane večinoma že izumrlo.

Od sklepa takratnega občinskega sveta, v katerem se je že uveljavljalo ime zaslužnega župana Ivana Hribarja, da zgradi mestu elektrarno kot občinsko podjetje, pa do njene otvoritve in začetka njenega delovanja je poteklo sedem let. Občinski svet je sklenil zgraditi elektrarno načelno še 19. novembra 1890, priprave so se potem vlekle do leta 1897, ko so bila dela oddana. Slavnostna otvoritev je bila 1. januarja leta 1898.

Monopolni položaj plinarne
Ko je prišel predlog zgraditve mestne elektrarne prvič resno v razpravo, je plinarja imela za seboj že 30 let obratovanja. Leta 1861. jo je zgradil Nemec Riedinger iz Augsburga, ko mu je občina dala koncesijo za 35 let. Kmalu po otvoritvi plinarne, je Riedinger formalno ustanovil delniško družbo kot njeno lastnico. Glavnica podjetja je znašala 100.000 gld. in je bila razdeljena na 500 delnic po 200 gld.

Ker je plinarja imela do tedaj monopolni položaj tako za javno razsvetljavo po mestu, kakor za zasebne zanimance, je to ugodnost primerno izkoristila. Plin je prodajala razmeroma zelo drago. Konec vsakega upravnega leta pa so delničarji spravljali velike dobičke.

Šele nenadni pojav resnega in nevarnega tekmeča je omajal gospodarje plinarne, da so postali ponižnejši in dostopnejši. Ta tekmeč sicer še ni živel, še ni deloval, zadostovalo so že same priprave za njegovo oživitvenje, da je v taboru plinarne nastal poplah. Ideja, da bi si mestna občina zgradila svojo elektrarno, je učinkovala kot mrzel curek vode na glavo brezskrbno spečega.

Z lepaki in brošurami proti elektriki

Medtem ko so v okviru posebnega občinskega odbora tekli prve priprave za gradnjo elektrarne in uvedbo električne cestne razsvetljave, ko se je načelni sklep obravnaval v podrobnostih in so se vršila posvetovanja s tvrdko Siemens & Halske, so se razgibali tudi v plinarni. Kovali so načrte, kako bi nevarnost odvrnili. Položaj jim je bil tem bolj neprijeten, ker je prav tedaj iztekala koncesijska pogodba z mestno občino in jo je ta izrečno odpovedala.

Po dveh tirih je tekkel boj plinarne proti elektrarni. Uprava je skušala obdržati svoje konsumente in jih odvrniti od elektrike predvsem s propagandnimi lepaki in brošurami. V njih so hvalili prednost plinske razsvetljave pred električno. Plinarja je s številnimi dokazoval, da je plinska razsvetljava znatno cenejša kakor električna, ki se dotlej baje še niti ni izkazala za dovolj zanesljivo. Pri tem se je namigovalo na nevarnost z električno razsvetljavo v Narodnem domu. V Narodni dom so uvedli električno razsvetljavo za poskušnjo in so pri tem uporabili kot gošilno silo navaden, star in obrabljen »lokomobil«, ki ni deloval enakomerno. Zato se je zgodilo, da so žarnice v svoji svetilnosti včasih pojemale, parkrat je celo razsvetljava za nekaj ur popolnoma odšla. Propaganda proti elektriki je poskušala te nedostatke izkoristiti, da bi se povečala nezaupljivost, ki je bila znatna že zaradi prirodnega odpora konservativnega duha proti vsaki novotariji. Pri tem pa je zamaščala, da je bila električna razsvetljava uvedena tudi že v bolnišnico in da je tam delovala brezhibno in na splošno zadovoljstvo. Med meščane so širili tudi pomisleke glede rentabilnosti podjetja in glede kakovosti naprave.

Ker pa so v plinarni vedeli, da samo z besedami odločnosti mestne občine, da izpelje svoje načrte do konca, ne bodo mnogo opravili, so se odločili tudi za znižanje cen za plin.

Propagatorji elektrike odgovarjajo

Te ofenzive plinarne proti elektriki seveda tudi graditelji elektrarne in njeni zagovorniki niso gledali križem rok. V »Slovenskem Narodu« je izšlo več člankov, v

katerih so pisali zagovarjalci uvedbo elektrike, tolačili njene prednosti in zavračali spretno pomisleke proti njej. Njihovo stališče glede na novost elektrike ni bilo lahko, saj za vse svoje trditve niso imeli otipljivih dokazov, na katerih bi splahnela še tako črnogleda nezaupljivost.

V letu, ko je mestni svet že oddal dela in so se po mestu postavljali kabli ter so v Slomškovi ulici gradili stavbo za elektrarno, pa se je zgradila plinarja neprijetno, ki si jo propagatorji vsaj posredno izkoristili v svoj prid. Ugotovili so več primerov, da so ure za merjenje porabe plina prehitvevale in so potrošniki plina plačali znatno več plina, kakor so ga dejansko uporabili. Zadeva je bila plinarni v tem kritičnem trenutku sila neugodna. Uvedli so preiskavo in plinarja je javno razglasila, da bo vsem oškodovancem povrnila preveč vplačane zneske.

Gradnja elektrarne v pospešenem tempu

Ves ta propagandni boj pa občinskega sveta niti malo ni oplašil. Saj so tedaj od vseh strani prihajale vesti, da so se tudi drugod odločili za uvedbo električne razsvetljave. Leta 1897 spomladaj so bila oddana gradbena in instalacijska dela, med tem ko je dobavo strojev in odgovornost za dobro delovanje prevzela berlinska tvrdka Siemens in Halske.

Na razpis za oddajo del so vložile ponudbe tri tvrdke. Prvotno so jih poverili najcenejšemu ponudniku tvrdki Supančič. Ker pa ta ni hotel potem sprejeti pogoja, da si za nekatera dela omisli specialista, kakor je zahtevala tvrdka Siemens in Halske, je gradnjo prevzela Kranjska stavbinska družba. Polaganje kablov pa je bilo poverjeno dunajski tvrdki Wagenführer.

Po veliki noči so se dela začela in kot prvo pošiljko je poslala tvrdka Siemens v Ljubljano 11 vagonov elektrotehničnega materiala in sestavnih delov strojev. Dela

so naglo napredovala, vendar pa jih niso mogli dovršiti v določenem roku. Tako se je slavnostna otvoritev zavlekla tja do novega leta 1898.

Nova pogodba plinarne z mestno občino

Medtem pa so se plagaroma spreminile razmere tudi v plinarni sami. Omenili smo že zgoraj, da je plinarja potekala pogodba z mestno občino in da jo je občina izrečno odpovedala. S tem pa vprašanje bodočnosti plinarne še ni bilo rešeno. Med družbo in mestno občino so se začela dolgotrajna pogajanja, ki so končno dovedla do sklenitve nove pogodbe. Mestna občina je dobila v upravnem odboru svojega zastopnika. Bil je to začetek prehoda plinarne v roke mestne občine, ki se je zaključil že v prvem desetletju tega stoletja, ko je občina kupila veliko večino delnic.

Znano je, kako se je potem razvijala konkurenca med plinom in elektriko. Nekaj časa je kazalo, da bo elektrika popolnoma izpodrinila plin, zlasti med svetovno vojno. Kasneje pa so se plinarni odprle nove možnosti in tako sta obe podjetji našli svoji področji, na katerih delujeta uspešno še danes.

Leta 1897 so uvedli v Ljubljani tudi telefon

Letos poteka tudi 45 let, kar je bil v Ljubljani vpeljan telefon. Januarja meseca je pristojno ministrstvo razpisalo dela pod pogojem, da se prijavi zadostno število naročnikov. V začetku ni bilo veliko zanimanja. Poziv, naj se prijavi naročniki, so morali celo obnoviti. Končno se jih je le prijavilo toliko, da so instalirali potrebne naprave in napeljav. Ko je bil telefon 16. oktobra odprt, je bilo 66 naročnikov. Uvedena je bila tudi še prva javna govornilnica na poštnem in brezjavnem uradu. Pristojbina za 3 minutni pogovor je znašala 10 krajcarjev.

200 jezikov je govoril

Nekaj primerov za jezike izredno nadarjenih ljudi v starih in najnovejših časih

Za jezike izredno nadarjeni ljudje niso živeli v vseh dobah. Stari vek je poznal samo enega. Bil je Mythritates VI., kralj Pontosa, imenovan Veliki. Vladal je od leta 120 do 62 pred Kristusom. V teh vojnah je prizadeval Rimljanom mnogo izgub. Končno je pa podlegel po izdajstvu lastnega sina. Ta kralj je govoril 22 jezikov. Iz srednjega veka ne poznamo nobenega za jezike izredno nadarjenega moža. Šele ob koncu 18. stoletja se je zopet pojavil tak fenomen in sicer italijanski kardinal Giuseppe Mezzofanti, ki je bil rojen leta 1774. v Bologni, umrl je pa leta 1849. v Napolju. Govoril je okrog 70 jezikov, izmed teh 58 glado. V Vatikanu je bil tolač za ves svet. Njegovo ime je prišlo celo v pregovor. Ljudem, ki govorijo mnogo jezikov, pravimo še zdaj Mezzofanti.

V 17. stoletju je bil znan kot jezikovni fenomen neki kmet iz Rothencerkja v Prusiji. Pisal se je Nikolaj Schmidt in živel je od 1606. do 1671. Znan je bil kot učenjak in oblasti so mu dovolile, da se je nazival gospod, čeprav je bil kmet. Njegova hiša v Rothencerkju stoji še zdaj. Bil je kmet, sloveč poznavalec knjig in jezikov, pa tudi zvezdoslovec in strokovnjak za koledarje. Njegova knjižnica je obsegala 600 zvezkov, za takratne čase naravnost ogromno število. V državni biblioteki v Drazdanih hranijo še zdaj njegov rokopis s 150, v Schleizu pa s 250 jezikovnimi preizkušnjami. Toliko jezikov sicer ni govoril, mnoge je pa dobro obvladal.

V novejšem času poznamo še večje jezikovne fenomene. Leta 1930. je umrl v Berlinu tajni legacijski svetnik zunanega ministrstva Emil Krebs, ki je razumel okrog 100 jezikov in narečij, 60 jih je govoril glado, med njimi 45 kakor materinsko. Bil je mizarjev sin iz Šlezije in že kot 17-letni gimnazijec je govoril 12 jezikov. Kot študent v Berlinu se je naučil v orientalskem seminarju v dveh letih kitajščine kot najtežjega jezika na svetu, mimogrede pa še cele vrste orientalskih jezikov. 21 let je bil tolač in legacijski svetnik nemškega poslanstva v Pekingu. Tam se je mimogrede naučil še starih evropskih jezikov in narečij — španščine, švedščine, norveščine, finščine, estonsčine, latovščine, litov-

ščine, rumunščine, bolgarsčine, slovenščine, srbohrvaščine, albansčine in češčine. Po svetovni vojni je postal leta 1919. izvedenec za jezike v zunanjem ministru, kjer je nadomestil 30 zunanjih sodnikov. Tu se je naučil še irščine, galščine, javanščine, suahiliščine in baskičine.

Njegov naslednik v uradu je bil Tassilo Schulteis. Ta je govoril 120 jezikov in sicer 53 evropskih, 25 azijskih, 5 ameriških, 23 afriških in 14 kavkaško-maloazijskih. In vendar ga je prekosil dr. Ludwig Harald Schütz iz Frankfurtu n.M., ki je umrl pred letom dni. On je govoril nad 200 jezikov in sicer tako dobro, da se je lahko izdal za domačina v vseh odgovarjajočih državah. V svojem znamenitem delu »Nastanek jezikov« obravnava 203 jezike in narečja. On je objavil tudi obširno razpravo o kolonijalnih jezikih, ki je edinstveno delo te vrste. Potoval je malo; samo med prvo svetovno vojno je živel nekaj časa v Rumuniji in Turčiji. Njegova knjižnica obsega nad 15.000 zvezkov, večinoma slovarjev, slovnice in rokopisov v vseh jezikih sveta.

Upravne reforme v Bolgariji

V ravnateljstvu za notranjo trgovino, industrijo in obrt za trgovino z žitom in naravnega bogastva v Bolgariji so bile s kraljevim dekretom odredene večje osebnosti izpremembe. Dosedanji ravnatelj je bil razrešen. Ravnateljstvo za notranjo trgovino, industrijo in obrt je prevzel dosedanjí šef oddelka P. Babev, ki je do vršil trgovsko visoko šolo v Nürnbergu. Ravnateljstvo za trgovino z žitom je prevzel V. Sojko, ki je študiral v Berlinu in Frankfurtu, ravnateljstvo za naravnega bogastva pa ing. A. Dimitrov, ki je absolvirati rudarsko akademijo v Freibergu in je bil dosedaj šef oddelka istega ravnateljstva. Naloga teh treh ravnateljev bo bolje organizirati njim podrejena ravnateljstva ter preprečiti vsako verižnost in navijanje cen v smislu tozadevnega novega zakona.

Novim gospodarskim smernicam bosta služila tudi dva zakona, ki sta bila predložena sobranju na zadnjem zasedanju. Ob zakona določata strožje kazni za verzižnike in omejujejo pretrgan dobitek, obenem pa prinašata izpremembo in dopolnitev zakona za zaščito naroda na temelju dosedanjih izkušenj. Pospešiti poslovanje v smislu novih upravnih načel služi tudi odlok notranjega ministrstva, po katerem

smejo načelniki poedinih pokrajin samostojno predlagati pristojnim političnim sodiščem razpust gospodarskih organizacij. Obenem smejo izreka disciplinarne kazni in denarne globe. Za vse uradnike vstevši župane ter policijske in sanitarne uslužbence, politično nezanesljive elemente smejo tudi izključevati iz zadrug in društev.

Ura, ki je obenem koledar

Izdelal jo je urar Fuchs, doma iz mesta Bernburg v Nemčiji

Bernburg, lepo mesto ob Saali, ima mnogo zanimivosti in privlačnosti, ki jih tuji vedno znova občudujejo. To nemško mesto ima pa tudi tehnično čudo, znano v splošnem samo domačinom, kajti tuji se zanimajo le za arhitektonske in pokrajinske znamenitosti. Gre za bernburško svetovno uro, delo bivšega domačega urarja Fuchsa, shranjeno v magistratnem posloppu kot spomenik domače obrtniške umetnosti.

Mojster Fuchs, ki je izdelal to zanimivo uro, je že dolgo slovel med urarji, ko je prišlo njegovo ime v širšo javnost zaradi strašnega zločina, s katerim je bilo povezano njegovo ime brez njegove krivde. Fuchs je namreč izdelal peklenški stroj s katerim je hotel Američan Aleksander Keith, ki je nastopal v Nemčiji pod imenom William Thomas ali tudi Tomson leta 1875. v Bremerhagenu pogabati v zrak Lloydov parnik »Mosel«, da bi prišel tako do zavarovalnice. Deset dni po odhodu parnika iz pristanišča naj bi ga pognal v zrak peklenški stroj. Eksplozija je pa nastala tik pred odhodom parnika in sicer zato ker v uri ni bilo varovalke, ki bi preprečila predčasno sprožitve. Tako je eksploziral peklenški stroj še preden so prinesli sod, v katerem je bil skrit na krov. Okrog 100 ljudi je bilo ubitih. Toda katastrofa navzilec temu

ni bila tako strašna kakor bi bila, če bi bili eksploziral peklenški stroj na odprtem morju.

Lahko si mislimo, kako globoko je pretresla urarja Fuchsa vest o tem zločinu. Takoj se je umaknil iz javnega življenja in se še bolj posvetil svoji umetnosti, kakor prej. Njegovo najzanimivejše delo je že omenjena svetovna ura, ali kakor jo je sam nazval »zemljepisno zvezdoslovna ura«. Drugi primerki te ure je shranjen v občinski dvorani v Baderbornu. Poleg svojega normalnega upnika ima ta ura še 22 urnikov z označbo inozemskih ur.

Največja posebnost Fuchsove ure je pa ura brez urnika. Namesto urnika ima globus, ki se suče. Enkrat se zasuje v 28 dneh, 12 ur in 45 minutah. Zelo zanimiva je tudi ura, ki kaže letne čase. Vsako leto pokaže ta ura en dan več, 20. marca, ob pomladnem ekvinokciju se pa vrne k normalnemu času, kar je omogočeno s tem, da prehiteva ta ura dnevno za 3 minute 36 sekundi. Končno pa kaže ta ura tudi dneve in mesece. Steče se vsaka štiri leta, in gre torej od enega prestopnega leta do drugega. Fuchs je delal na tej uri polne dve leti. Svojujo rojstnemu mestu jo je poklonil v spomin na zločin v Bremerhagenu, ki pa pri njem kot rečeno ni bil udeležen.

Film iz življenja kač

Nemški zavod za film in fotografijo v znanosti in pouku je dal izdelati nov šolski film iz življenja kač. Film so izdelali ob sodelovanju ravnatelja berlinske akvarija dr. Oskarja Heinrotha, ki je napisal tudi besedilo prired. Novi film prinaša mnogo zanimljivih podrobnosti iz življenja kač, večinoma še celo naravoslovcem neznanih. Naravoslovec pozna okrog 2460 vrst kač. Izmed teh je okrog 1500 takih, ki človeku niso nevarne. Vse kače požirajo svoj plen nerazgrizen. Zabo ali ribo zgrabi kača bliskovito. V gobcu jo potiska sem in tja dokler je ne spravi v pravo lego, da jo lahko celo in živo požre.

Velike in večina nestrupen kač hitro položijo nekaj telesnih obrokov okrog žrtve, tako da si slednja ne more več pomagati. Kača jo krepko ovije in stisne, da se kmalu zaduši. Potem kača popusti in poišče glavo svoje žrtve, ki jo potem požre. Pri tem si nezraščeni konci spodnjih čeljusti široko razkrijejo, da nastane dovolj velika odprtina. Nekatere strupene kače, ki se hranijo s kuščarji in piticami, zgrabijo svoj plen in ga tako dolgo stiskajo, da pogine. Obenem pa pusti kača v svojo žrtev strup. Navadno kača po usmrtni žrtve ne izpušči, temveč jo začne takoj požirati. Nevarna južnoafriška mamba lahko potisne zoba, v katerih je strup, naprej in jo postavi pokonci. Strup te kače omrtviči živec, tako da nastopi smrt hitro, kajti žrtev po zastrupitvi ne more več dihati in tudi srce ji ne utripuje več. Strup drugih strupenih kač pa razkrajja kri. Strup vsebujejo zobje sekajo pravokotno, in kača jih po piku hitro zopet potegne nazaj.

Na zelo razburjili način požira svojo žrtev 7 m dolga malajaska mrežasta kača. V kletko so ji spustili dobrih 12 kg težkega prašička. Čim ga je kača zavalala, se je obrnila proti njemu, se ga bliskovito ovila pri prelinjih nogah ter ga stisnila z dvema ali tremi obroki. Prašiček se je pod njeno težo takoj zgrudil. Kača mu ni zlomila kosti, temveč ga je zadavila. Prašiček ni imel mnogo časa, da bi cvilil. Čim ga je zadavila, ga je zgrabila za rilček in ga začela požirati. Požrla je kar celega. Seveda se je njeno telo silno napelo. Potem si je v vodi oprala gobec. Vse je trajalo 25 minut.

Ptice v starih grobnicah

Pri St. Wendelu v Nemčiji so našli nedavno na keltsko grobišče in ga v celoti okopal. V okroglem grobu, globokem 1.50 m, so našli še ostanke sežganega mrljca in predmetov, položeni z njim v grob. Našli so železen meč, njemu pripadajoče bronzaste dele, več lončenih posod in ptico iz žgane gline. Kakšnega pomena je bila ta ptica v predstavi takratnih ljudi še ni po-

jasnjeno. V starih grobnicah so pa našli na ptice iz žgane gline in drugih snovi že na mnogih krajih. Lončene posode so bile napolnjene z jestvinami in pijačami. Tako so jih polagali mrljcem v grob, da bi ne bili lačni in žejni. Čim več takih posod je imel mrljci v grobu, tem več svojcev je pustil, in tem uglednejši je bil njegov položaj. Keltsi so dajali svojim umrlim v grobove upognjene meče. S tem so hoteli najbrž pokazati, da mrljcem orožje ni več potrebno, razen kot simbol.

Samo 24 lepih dni v letu

Izmed vseh krajev na svetu, kjer prebivajo ljudje, je glede vremena najbolj zapostavljen po naravi norveški otok Jan Mayen v Severnem morju. Otok leži 50 km severno Islanda in odkrit je bil leta 1607. Na tem otoku je lepih dni na leto povprečno samo 24, 33 dni divljajo na njem strahoviti viharji, ko doseže veter hitrost 300 km na uro, drugače je pa nebo skoraj neprestano zastrto s črnimi oblaki. Ker je otok po vrhu še zelo vulkaničen, so na njem tudi potresi zelo pogosti. Otok je pravi pekcl.

Solnce brez sence

V začetku pomladi in jeseni ni v višini ekvatorja nobene sence. V tem času namreč padajo solnični žarki na ekvator povsem navpično. Ljudje in predmeti torej ne mečejo nobene sence. Šele malo dalje od ekvatorja se pojavi na severni in na južni polu solna senca, ki je tem daljša, čim bolj se od ekvatorja oddaljujemo. Sence pa ni na ekvatorju samo dva dni v letu, namreč prvi dan pomladi in prvi dan jeseni.

Povezanost nemške in bolgarske mladine

Bolgarska državna mladinska organizacija »Branik« je priredila oni dan v Sofiji lepo jutranjo svečanost, posvečeno povezanosti nemške in bolgarske mladine. Funkcionarji organizacije je predaval o delu Hitlerjeve mladine. Predavanje so spremljali trije kratki filmi iz vsakdanjega življenja organizirane nemške mladine. Svečanosti so prisostvovali tudi glavni funkcionarji nemških in italijanskih mladinskih organizacij ter zastopniki poslastev držav osi.

OČETOV PODPIS

»Rezika se v šoli rada pogovarja s so- učenkami in moti s tem pouk.« napiše učitelj v učenkin zvezek in prav strogo: — Tako, zdaj pa naj tvoj oče to podpiše.

Drugi dan prinese Rezika zvezek nazaj z očetovim podpisom. Pod podpisom je pripisan: »Sposlovanje gospod učitelj, poznati bi morali šole n'eno mater, potem bi vedeli, kaj se pravi klepetulja.

odgovora.« »hišni računi«, »lastninske zadeve«, »kuhinja«, »raznotarosti«, »naslovit«; vsi listki so bili izpisani s tisto posvečno, koničasto pisavo, ki sem jo že poznala. Srečanje z njo me je skoraj prestrašilo, kajti odkar sem bila uničila prvo stran iz tiste pesniške zbirke, je nisem bila več ne videla ne pričakovala, da bi mi še kdaj prišla na oči.

Na slepo sem odprla neki predal; in glej, že spet te erke, to pot na zvezku v usnjeni vezavi, ki je bil ostal odprt; njegov naslov »Gostje v Manderleyu« je oznanjal, da vsebuje po tednih in mesecih urejen spisek gostov, ki so bili prišli in odšli, sob, v katerih so stanovali, in jedil, s katerimi so jim stregli. Po listala sem po njem; videla sem, da je popolni pregled o letu dni, tako da je mogla gospodinja iz njega na dan in uro zvedeti, kateri gost je kak dan prenočil v Manderleyu, kje je spal in kakšen obed je dobil. V istem predalu so bili tudi veliki listki belega papirja, papir in zapiske in hišni pisemski papir z grbom in naslovom, ne vstevši vizitk iz slonokočenebelega kartona.

Vzela sem eno, odgrnila lahki listek svilenega papirja, ki jo je varoval, in jo pogledala. »Gospa de Winter« je stalo na nji, in v kotu »Manderley«. Položila sem jo doli v škatlico in zaprla predal, čuteč se krivo in nazadnje, kakor če bi mi gospodinja Riše, kjer bi bila v gosteh, rekla: »Seveda, na moji pisalni mizi spišete svoja pisma«, jaz pa bi bila iz neodpustljive radovednosti skrivaj vtaknila nos v njene reči. Kaj, če bi se mahoma vrnila in bi me zalotila tu, pri odprtem predalu, ki se ga nimam pravice dotakniti?

D. Du Maurier:

Prva žena

R o m a n

Krenila sem skozi dolgo dvorano, kakor me je bil poučil. Tudi ta je bila lep in mogočno obsežen prostor z razgledom na travnike in na morje. Semkaj najbrže spuščajmo občinstvo, sem pomislila; Frith, ki je za vodnika, gotovo pozna zgodovino slik na stenah in ve, iz katere dobe je kak kos pohištva. Pohištvo je bilo prekrasno, toliko sem videla; te mize in ti stoli so morali imeti neprecenljivo vrednost. Vendar nisem čutila nikake želje, da bi se pomudila, nisem se videla sedeče v teh naslanjajih ali stoječe ob tem izklesanem kamninu, niti nisem v duhu odložila knjige na to ali ono mizico. Tu notri je vladalo ozažje muzejske dvorane, kjer vidiš zagnjene alкове in kjer dremlejo na stolu pri vratih čuvaj v plašču in s čepico na glavi, kakor po starih francoskih gradovih. Šla sem naprej in zavila na desno, v jutrnjo sobico, ki je še nisem bila videla.

Razveselila sem se ob pogledu na psa, ki sta ležala pred kamninom, in mladič Jasper mi je migaje z repom prišel naproti ter mi povohal kolo. Stara paica je vzdignila smrček, ko sem se ji približala, ter me pogledala s slepm očesom; kakor hitro pa je potegnila zrak v nosnice in sponala, da nisem tista, za katero me je imela, je zarenčala in se spet za-

strmela v ogenj. Tudi Jasper me je zapustil, se stisnil k materi in si jel lizati dlako. Takšno so bili njune navade. Vedela sta, prav tako kakor Frith, da kurijo v knjižnici šele popoldne. Iz dolge naučenosti sta prihajala v jutrnjo sobo. Ne vem, zakaj, a še preden sem stopila k oknu, sem čutila, da bom odtoč videla rododendre. Da, evo, tam so bili, krvavordeči in bujni, kakor sem jih videla včeraj: tik pod oknom so se zgrinjali v velike grme, ki bi grozili ovinku drevoreda. Med cvetjem je bila majhna jasa, nekakšna tratica, kjer je tvorila trava mehko preprogo, in sredi trate je stal kipec gola favna s frulo na ustnicah.

Jasa je bila majhen odar, kjer je favna na ozadju škrlatnih rododendrov plesal in igral svojo vlogo. Tu ni bilo duha po tohlobi, kakor v knjižnici. Nikjer nisi videl starih, ogoljenih naslajačev, niti ne miz, obloženih z revijami in časopisi, ki jih malokdaj kdo čita, a jih iz dolge navade puščajo tam, ker je tako delal Maksimov oči in nemara tudi že njegov ded.

To je bil ljubki in nežni salonček ženske: soba človeka, ki je z ljubečo skrbjo določil vse, tudi najmanjše podrobnosti oprave, tako da se je vsak stol, vsaka vaza in vsaka igračka skladala z vsem ostalim in z njegovo lastno osebnostjo. Tista, ki je sestavljala to okolje, je najbrže govorila: »To hočem imeti, in to, in to; kos za kosom je pregledovala manderleyske zaklade, izbirala, kar ji je bilo najbolj všeč, odrivala, kar je bilo drugovrstno ali manj vredno, in z nezmotljivim nagonom polagala roke samo na najboljše. Tu ni bilo ne mešanice dob ne

kolobocije slogov, in uspeh je bila popolnost, čudna presenetljiva popolnost, ne hladna in formalna kakor v veliki dvorani, ki so jo kazali občinstvu, temveč drhteča od življenja, prežeta z istim ognjem, z isto živnostjo kakor rododendri, ki so se kopčili pod oknom. Zdaj sem videla, da si cvetje ni bilo zgolj ustvarilo gledališče tam zunaj na trati, ampak da je bilo tudi pripuščeno v sobo. Z marmornatega kamina so rie gledali njegovi prevzetni obrazki, v velikem vrču na mizici zraven divana je prelivalo svoje barve, in zlatima svečnikoma na pisalni mizi je stala ob strani vitka ljubkost cvetlic.

Soba jih je bila polna, še stene so odsevale njih pisani kras in so imele na jutrnjem solncu topel, prizrčen otenek. Drugod po sobi ni bilo cvetlic, in nehoti sem se vprašala, ali to ni načelo in ali ni soba zamišljena na tej osnovi, kajti nikjer drugod ni bilo videti rododendrov. Cvetlice so bile v obednici in v knjižnici, toda urejene, skladno sestavljene, ne pa tako, v takšnem bujnem obilju. Stopila sem k pisalni mizi in sedla: čudno, sem pomislila, da je v tem okolju, ki je tako krasno in bogato z barvami, obenem nekaj strokovnjakega in načrtnega. Zdelo se mi je, da bi moral biti salon, ki je vključ temu vdoru cvetja pričal o tako izbranem okusu, zgolj krasilen, koprneče mil in nežno domač.

Vendar pa ta lepa, dragocena pisalna miza nikakor ni bila sama ljubka igračka, za kakršno ženska čečka svoja pisemca in grizlja pero, da jo nato zavesti v neredu, s pisalnico podlogo nekoliko pošev. Predeli so imeli vsak svoj listek, »pisma, ki čakajo